

qub.ac.uk/ws/portalfiles/portal/17052054/MD_ autism_revision_final.pdf.

4. Karakoc K., Mujdeci B. Evaluation of balance in children with sensorineural hearing loss according to age. *Am J Otolaryngol*, 2021. № 42(1). P. 102830. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.amjoto.2020.102830>

*Марія Стребкова,
здобувачка ступеня вищої освіти «бакалавр» ФПППО,
Науковий керівник – ст . викл. Московчук О.С.*

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У СФЕРІ ЗДОРОВ'Я

Сучасна стратегія державної політики у сфері соціального захисту дітей з особливими потребами в Україні, як і в усьому цивілізованому світі, передбачає забезпечення можливостей в реалізації не тільки економічних прав, а й активного використання особистісного потенціалу, можливості інтеграції в соціум. Актуалізація принципів інклюзії та забезпечення рівного доступу до якісної освіти зумовлюють нагальну потребу в комплексному дослідженні механізмів соціальної адаптації. Пріоритетною метою цього процесу є системне підвищення якості життя дитини, а також забезпечення дієвого правового захисту та представництва її інтересів у всіх сферах суспільного буття [13, с. 26].

Дослідження процесу соціальної адаптації дітей з особливими потребами в у сфері здоров'я надзвичайно важливе, адже дає можливість виявити особливості адаптації до соціальних умов та інтеграції таких осіб в суспільство. Головна проблема дитини особливими потребами полягає в порушенні її зв'язку зі світом, в обмеженій мобільності, бідності контактів з однолітками і дорослими, недоступності низки культурних цінностей, а іноді й елементарної освіти [3, с. 45].

Вивчення соціальної адаптації дітей з особливими потребами в цьому контексті стає ключовим елементом формування ефективних освітніх стратегій, спрямованих на розвиток кожної дитини, незалежно від її особливостей. Протягом останнього десятиліття вітчизняні дослідники, серед яких В. Бондар, Т. Євтухова, А. Колупаєва, В. Ляшенко, О. Савченко, В. Синьов, М. Шеремет та інші, присвятили свої дослідження проблемі залучення дітей з особливими потребами до навчання в загальноосвітніх школах, їх реабілітації та соціалізації. Великий внесок у цей напрямок внесли вчені А. Воробець, Н. Гордієнко, О. Котормус, О. Оксенюк, М. Сорочан, М. Чайковський, В. Шевченко, І. Шишова, Т. Сак, Н. Софій та ін.

У сучасному освітньому середовищі визнання та врахування унікальних потреб кожної дитини є важливим етапом у формуванні інклюзивного освітнього середовища, що сприяє не лише навчанню, але й повноцінній соціальній адаптації кожного учня. У цьому контексті важливо досліджувати зміст та структуру соціальної адаптації таких дітей. Адаптація дитини до освітнього середовища включає в себе ряд важливих аспектів, таких як соціальна взаємодія, адаптація до навчальних програм, формування позитивної взаємодії з педагогічним колективом, батьками та однолітками. Акцент у контексті інклюзивного оточення ставиться на вивченні змісту та структури соціальної інтеграції. Зокрема, важливим є аналіз освітніх практик, що сприяють взаємодії між всіма дітьми та забезпечують оптимальні умови для навчання та розвитку кожної дитини [2, с.84].

Метою процесу соціальної адаптації є конструювання індивідуального середовища розвитку дитини з особливими потребами, що сприяє ефективному освоєнню соціального простору, адаптації та повноцінної життєдіяльності, а також навчання навичкам, що сприяють взаємодії з соціальним оточенням. Пріоритетні завдання процесу соціальної адаптації здобувачів освіти з особливими освітніми потребами [4, с. 45]:

- Проектування та імплементація індивідуальних траєкторій адаптації, що ґрунтуються на комплексному врахуванні психофізіологічного потенціалу, специфічних освітніх запитів та потенційних бар'єрів розвитку кожної дитини.

- Інституціоналізація мультидисциплінарної взаємодії між вчителями, фахівцями корекційного профілю та батьками задля забезпечення неперервного моніторингу, обміну верифікованими даними та синергії зусиль у процесі соціалізації особистості.

- Модернізація та диференціація навчально-методичного контенту, зокрема розроблення адаптивних дидактичних матеріалів та інклюзивних технологій навчання, спрямованих на повне задоволення гетерогенних потреб учнівського контингенту.

- Забезпечення архітектурної доступності та універсального дизайну освітнього середовища, що включає безперешкодне функціонування фізичної інфраструктури та застосування асистивних технічних засобів для компенсації обмежень життєдіяльності.

- Формування комплексної системи психолого-педагогічного супроводу, зорієнтованої на створення сприятливого соціоемоційного клімату та розвиток позитивної міжособистісної комунікації.

- Організувати заходи, оцінювати ефективність програми соціальної адаптації та вносити корективи для оптимізації процесу.

Адаптація досягається на основі урахування потреб дитини з особливими потребами й базується на ряді принципів: забезпечення архітектурної безбар'єрності освітнього середовища та доступність всіх форм навчання та освітніх послуг; впровадження спеціальних технологій та адаптивних технічних засобів навчання; – індивідуалізація та адаптація навчальних програм з урахуванням потреб та можливостей дитини; комбінування традиційних та інноваційних підходів до розвитку дитини з особливими потребами; створення сприятливих умов для соціалізації, самовизначення та самореалізації дітей [5, с. 1355].

Соціальна адаптація дитини з особливими потребами реалізується поетапно: діагностика соціального середовища дитини, діагностика навичок, необхідних для соціальної адаптації; організація корекційно-розвивального середовища, відповідного можливостям і здібностям дитини; формування у дитини максимально можливої самостійності в створених умовах; робота з батьками та педагогічним колективом з навчання взаємодії з дитиною [13]. Алгоритм соціальної адаптації дітей з особливими потребами для кожної дитини включає: визначення соціального статусу, вихідних психофізичних особливостей дитини, її творчих нахилів; постановку завдань соціальної адаптації та визначення шляхів їх досягнення за конкретний період; фіксацію досягнутих результатів і їх осмислення; складання попередньої програми наступного періоду адаптації [3, с. 112]. Методи соціальної адаптації дітей з особливими потребами включають: індивідуальні консультації, розробка індивідуальних планів адаптації, технологічна, менторська, психологічна підтримка, організація спільних заходів та проєктів, оцінка та відстеження прогресу тощо [13, с. 38].

Загалом, структура і зміст соціальної адаптації спрямовані на підвищення рівня взаємодії учнівського колективу шляхом розв'язання соціальних, соціально-педагогічних, соціально-психологічних проблем через набуття навичок, що забезпечують адаптацію дитини з особливими потребами до навчання та інтеграції у соціум.

Список використаних джерел

1. Борщевська Л.В., Зіброва А.В., Іванова І.Б. та ін. На допомогу батькам, що мають дітей з особливими потребами. Київ : Український інститут соціальних досліджень, 2018. 79 с.
2. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі. Навчально-методичний посібник /авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.

3. Здоров'язбережувальні технології в освітньому середовищі: колективна монографія. За заг. ред. Л. М. Рибалко. Тернопіль : Осадца В.М., 2019. 400 с.

4. Інклюзивна освіта. Інтегроване навчання дітей з особливими потребами у ЗНЗ. Завуч. 2008. №19–20 (349-350). С. 43-57.

5. Столяренко Ол. В., Столяренко Ок. В., Московчук О. С., Магас Л. М. Створення освітнього середовища для розвитку соціальної компетентності здобувачів освіти через проектну культурно-дозвіллеву діяльність. «Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»): журнал. 2025. № 11(57) С. 1354-1366.

Марія Танадай,

здобувачка ступеня вищої освіти «бакалавр» ФПППО

Катерина Достовалова,

здобувачка ступеня вищої освіти «бакалавр» ФПППО

Науковий керівник – ст . викл. Московчук О.С.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА

СІМЕЙ ГРУПИ РИЗИКУ

Сучасний стан розвитку українського суспільства характеризується загостренням кризових явищ, що детермінують зростання тенденцій асоціальної та ненормативної поведінки серед учнівської молоді. Дана ситуація зумовлює необхідність переосмислення стійкості триєдиної системи «сім'я – школа – соціум». Одним із ключових чинників функціональної дестабілізації цієї системи є зниження авторитету інститутів родини та освіти, а також їхнє взаємне відчуження в процесі виховання [1, с. 3].

Найбільш вразливою до негативних соціальних впливів є підліткова категорія, яка формує основний масив «групи ризику». Статистичні показники свідчать про критичність ситуації: у середньостатистичному класному колективі присутні кілька здобувачів освіти з ознаками девіації, що виховується